

ΘΕΑΤΡΟ

Ε. Ο'νίλ: Τὸ πένθος
ταιριάζει στὴν Ἡλέκτρα

Ὁ θίασος Κατερίνας ἀνέβασε στὸ «Κεντρικό», ἀσφυκτικά συνθλιμένα, τὰ δυὸ πρώτα μέρη τῆς γνωστῆς τριλογίας τοῦ Ὀ'νίλ «Τὸ πένθος ταιριάζει στὴν Ἡλέκτρα», ποὺ τὸ πρῶτο μονάχα μέρος τῆς εἶχε παίξει παλιότερα ἀπὸ τὴν κ. Κοσοπούλη. Καθὼς εἶταν ἐπόμενο, ἡ σύνθλιψη ἐννιά ὀλάκερων πράξεων σὲ τρεῖς μὲ ἀντικειμενικό σκοπὸ τὴν ἐξοικονόμηση χρόνου, πύκνωσε τὴ δράση τοῦ ἔργου σὲ βαθμὸ ἐφιαλτικῆς ἀγωνίας, πρᾶμα ποὺ ἀλοίωσε σχεδὸν ὀλότελα τὴ φυσιογνωμία τῆς δημιουργίας τοῦ Ἀμερικανοῦ συγγραφέα, γιατί παρουσίασε τὶς δραματικὲς ἀποκορυφώσεις τῆς χωρὶς τὰ προπαρασκευαστικά στάδια ποὺ τὶς διαφωτίζουν καὶ τὶς δικαιώνουν.

Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ὀ'νίλ ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ καλλήτερα τῆς σύγχρονης δραματικῆς παραγωγῆς, ἔχονε γραφτεῖ παραπολλά. Ὅ,τι ἰδιαίτερα ἀπασχόλησε τὴν παγκόσμια κριτικὴ εἶναι ἡ τόλμη τοῦ ποιητῆ νὰ ἐξηγήσει τρόπον τινὰ τὴν τραγικὴ μοῖρα τοῦ ἀρχαίου οἴκου τῶν Ἀτρειδῶν μὲ τὰ δεδομένα τῆς ψυχανάλυσης. Αὐτὸ φυσικὰ εἶταν ἓνα βασικὸ μειονέκτημα, νὰ θέσει δηλαδὴ ὁ ποιητῆς a priori ἓναν προγραμματικὸ σκοπὸ στὸ ἔργο του, ἀν δὲν ἀποσύνθετε ὀλότελα τὸ πρότυπό του γιὰ νὰ τὸ ἐμφανίσει σάν ἓνα κομμάτι τῆς σύγχρονης ζωῆς, σάν ἓνα καινούργιο βίωμα μὲς στὸ κοινωνικὸ καὶ ἠθικὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς μας. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἡ προσπάθειά του αὐτὴ τολμηρὴ καὶ πρωτότυπη, πέτυχε, ὡς ἓνα μεγάλο βαθμὸ. Ὅμως ἀπόλυτα ὄχι, ἐπειδὴ οἱ ἥρωές του, Ἐγγρα Μαῖνον, ἡ Κρίσταϊν, ἡ Λαθίνια, ὁ Ὅριν καὶ ὁ Ἄνταμ Μπράντ ποὺ ἀντιστοιχοῦν μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα, τὴν Κλυταιμνήστρα, τὴν Ἡλέκτρα, τὸν Ὀρέστη καὶ τὸν Αἰγιστο τῆς αἰσχύλειας τριλογίας, ὅσο κι' ἂν παρουσιάζονται στὸ ἔργο σάν ἐνεργούμενα τῶν ἐσωτερικῶν διατάσεων καὶ τῶν ὑποσυνειδητῶν συναισθημάτων τους, μιὰ φορὰ διατηροῦν τὸν ἠρωϊκὸ χαρακτήρα τῶν μακρινῶν προτύπων τους εἶναι οἱ τραγικοὶ ἥρωες τῆς Ὀρέστειας ποὺ ἡ μοῖρα τους εἶναι σημαδεμένη στὸ μέτωπό τους. Ὁ Ὅριν ἔπρεπε νὰ

σκοτώσει τὸν Μπράντ. Ὅταν ὁ θεατῆς πειστεῖ γι' αὐτό, ὁ ποιητῆς θὰ πεί πὼς ἀξίζει τὸνομα τοῦτο. Ἡ ἀνώτερη πρόθεσή του νὰ δικαιώσει τὴν πράξη του σάν ἀπότιση ἠθικοῦ χρέους ἢ σάν ἀπλὴ ἐκδήλωση τοῦ «οἰδιπόδειου συμπλέγματος» δὲν ἔχει γιὰ τὴν τέχνη καμιά σημασία, γιατί μὲ μίση τὴν πρόθεσή του αὐτὴ ὁ ποιητῆς πατέ δὲ θάκανε ἔργο ἀνδρὸν εἶταν προπάντων ποιητῆς.

Ὅσο γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἔργου, πρέπει νὰ ξεχωρίσω πρὶν ἀπ' ὅλα τὴν ἀξίεπαινη προσπάθεια τοῦ νεαροῦ σκηνοθέτη κ. Γιαννοπούλου νὰ δημιουργήσει εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἀτμόσφαιρα τραγωδίας. Ὡστόσο ἀπέδωσε πολὺ μεγαλύτερη ἀπόδοση ἔπρεπε σημασία ἀπὸ τὴ μιὰ στὸ θεατρικὸ παράγοντα κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη στὴ μουσικὴ ποὺ πολὺ ἀδέξια καὶ πρόχειρα κατὰ τὴ γνώμη μου προλόγιζε ἢ ἐπεξηγοῦσε κάθε τόσο τὸ ἄλλωστε «αὐτάρκες» ποιητικὸ κείμενο. Καὶ σίγουρα θὰ ὠφελοῦσε πολὺ περισσότερο καὶ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν παράσταση ἀν συγκέντρωνε ἐντατικώτερα τὴν προσοχὴ του στὸν ἑναρμονισμό καὶ τὴν ὁμοιογένεια τῆς μιμικῆς ἀπόδοσης τῶν ἠθοποιῶν, ἔτσι ποὺ τὸ διαφορετικὸ τοῦ καθενὸς ταμπεραμέντο νὰ ὑποταχτεῖ σὲ μίαν ἐνιαία γραμμὴ ἐρμηνείας. Ἡ κ. Κατερίνα ὡς Κρίσταϊν, ὁ κ. Κωτοόπουλος ὡς Μαῖνον κι' ὡς ἓνα σημεῖο ἡ κ. Μελίνα Μερκούρη ἀποδώσανε μὲ ἀκρίβεια καὶ κατανόηση τοὺς ρόλους των. Ἄν ἐξαιρέσει κανένας τὴν κάποια μονοτονία τῆς φωνῆς τῆς καὶ μερικές μᾶλλον ἐντυπωσιακὲς πόζες τῆς κ. Κατερίνας, καθὼς καὶ τῆς κ. Μερκούρη τὴν κάποτε ἐλαττωματικὴ ἀρθρωση καὶ τὸ ἀκατανόητα μυστηριακὸ ὕφος ποὺ ἔπαιρνε σὲ ὀρισμένες στιγμές, τὸ quasi policiest καθὼς πολὺ ὀρθὰ παρατήρησε ἓνας ἀγαπητὸς συνάδερφος, οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἠθοποιοὶ βρεθῆκανε σύμφωνοι στὴν κυρία γραμμὴ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἔργου. Ὡστόσο ἀπέναντι στὸ συγκρατημένο παίξιμό τους, τὸ συνθετικὸ στὴν ἀπλότητά του, τὸ μᾶλλον νατουραλιστικὸ παίξιμο τοῦ κ. Ἀποστολίδη στὸ ρόλο τοῦ Μπράντ καὶ ἡ ρομαντικὴ περιπάθεια τοῦ κ. Χατζίσκου στὸ ρόλο τοῦ Ὅριν ἀποτελέσανε μιὰ χτυπητὴν ἀντίθεση.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ